

ORIGINAL ARTICLE

Hereditary Angioedema: Misdiagnosis, Mismanagement and Report of Seven Cases from a Family

Javad Ghaffari¹,
Mohammadsadegh Rezaei²,
Amir Bahari³

¹ Department of Pediatrics, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

² Department of Pediatrics, Nosocomial Infections Research Center, Faculty of Medicine, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

³ Resident in Pediatrics, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

(Received November 17, 2012 ; Accepted January 19, 2013)

Abstract

Hereditary angioedema is a rare disorder of complement system which is often seen with autosomal dominant hereditary. Clinical characteristics include non-pruritic and non-pitting mucocutaneous edema that could involve all parts of the body. This study reports seven cases of hereditary angioedema with classical manifestations accompanied by low function of C1INH (type 2). One death occurred due to laryngeal edema. This case study aimed at increasing the knowledge regarding hereditary angioedema, its early diagnosis and correct managements.

Keywords: Hereditary angioedema, complement, diagnosis, complication

J Mazand Univ Med Sci 2013; 23(97): 283-288 (Persian).

آنژیوادم ارثی: تشخیص نامناسب، درمان ناکافی و گزارش ۷ مورد از یک خانواده

جواد غفاری^۱

محمد صادق رضایی^۲

امیر بهاری^۳

چکیده

آنژیوادم ارثی (HAE) یک بیماری نادر سیستم کمپلمان عمدتاً با توارث اتوزوم غالب می‌باشد. این بیماری دارای ویژگی‌های تورم جلدی-مخاطی غیرخارش دار و غیر گوده گذار می‌باشد که می‌تواند تمام اعضا بدن را درگیر نماید. در این مقاله ۷ نفر از اعضای یک خانواده که همگی دارای علایم کلاسیک با کاهش عملکرد C1INH بوده‌اند که تیپ ۲ آنژیوادم ارثی می‌باشد. یک نفر در اثر ادم حنجره فوت کرده است. هدف از این مقاله شناخت بیشتر آنژیوادم ارثی و تشخیص به موقع و همچنین مراقبت درست آن می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: آنژیوادم ارثی، کمپلمان، تشخیص، عوارض

مقدمه

با آلبومین تشکیل کمپلکس غیرفعال را می‌دهد(۲). تیپ ۳ بیشتر در خانم‌ها روی می‌دهد و با استروژن‌ها شدید می‌گردد. شیوع بیماری HAE از نظر جنسی و نژادی تفاوتی ندارد. شیوع آن حدود ۱ به ۱۰۰۰۰۱ تا ۱۰۰۰۰۰ متفاوت است(۳) و در یک گزارش دیگری بر اساس ثبت ملی آنژیوادم ارثی شیوع آن را بین ۱/۰۹ تا ۱/۵ در ۱۰۰۰۰۰ جمعیت بیان کرده‌اند(۶-۴). شروع علایم بیماری معمولاً در سال‌های اول زندگی روی می‌دهد، به طوری که تا ۷۵ درصد موارد زیر ۱۵ سال اتفاق می‌افتد. و با سابقه مثبت خانوادگی ارتباط دارد. علایم بیشتر به شکل تورم پوستی در نقاط مختلف بدن به خصوص در سر و صورت و اندام‌ها است. علائم گوارشی به شکل دردهای شکمی، استفراغ، تهوع و حتی آسیت گذرا دیده می‌شوند. مرگ و میر

آنژیوادم ارثی (HAE) یک بیماری نادر سیستم کمپلمان عمدتاً با توارث اتوزوم غالب می‌باشد. ویژگی آن تورم جلدی-مخاطی غیرخارش دار و غیر گوده گذار می‌باشد که می‌تواند تمام اعضا بدن را درگیر نماید. معمولاً علائم بیماری بین ۱ تا ۵ روز طول می‌کشد و سپس برطرف می‌گردد. علت آن به دلیل کمبود و یا نقص عملکرد مهارکننده C1-INH استراز می‌باشد. به دنبال نقص آن تولید بیشتر برادی کینین دیده می‌شود که سبب تورم می‌کند. ژن C1-INH بر روی کروموزوم ۱۱ قرار دارد و دارای حدود ۱۷۵ نوع متاسیون می‌باشد(۱)، تیپ ۲ یک (درصد) به علت کمبود C1-INH و تیپ ۱۵ (درصد) به علت اختلال در عملکرد C1-INH که دارای ساختمان غیرطبیعی می‌باشد و در نتیجه باند شدن

E-mail: javadneg@yahoo.com

مؤلف مسئول: جواد غفاری - ساری: مرکز آموزشی درمانی پوعلی سینا

۱. گروه اطفال، مرکز، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران

۲. گروه اطفال، مرکز تحقیقات عفونت‌های بیمارستانی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران

۳. دستیار اطفال، دانشگاه علوم پزشکی مازندران

تاریخ دریافت: ۹۱/۸/۲۷ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات: ۹۱/۹/۲۷ تاریخ تصویب: ۹۱/۱۰/۳۰

گزارش مورد

مورد اول: دختر خانواده که فرزند دوم می‌باشد ۲۸ ساله که از ۱۴ سالگی علایم تورم صورت و اندام‌ها را ذکر می‌کند تشخیص در سال ۸۹ داده شد و تحت درمان با داناژول بوده است. اما بعد از ازدواج و از حدود ۲ ماه قبل از بارداری (۳ ماه قبل گزارش مقاله) دارو را قطع کرده و به جای آن از ترانکسامیک اسید (TA) استفاده می‌کرده است. برای باردار شدن داروهای کلومیفن و HMG دریافت نموده است. متأسفانه بیمار در نهایت به علت تورم ناحیه حنجره و خفگی فوت کرده است.

مورد دوم: دختر ۲۴ ساله فرزند سوم خانواده (مورد مراجعة کننده) که از ۱۵ سالگی دچار تورم اندام‌ها و صورت شده است تورم بیشتر در ناحیه لب‌ها، پلک‌ها و اندام‌های تحتانی و فوقانی می‌باشد. در یک‌سال اخیر ضایعات مختصر اندک کهیری را در روی تنہ ذکر می‌کند که با خارش بسیار کم همراه است. هر ماه ۳-۴ بار دچار این ضایعات شده است که ۲-۳ روز ادامه می‌یابند. دردهای شکمی مکرر همراه با تورم را ذکر می‌کند. چند بار حالت خفگی را تجربه کرده است که بهبودی داشته است. در سال ۸۹ برسی و تشخیص داده شده است و تحت درمان پروفیلاکسی داناژول mg ۲۰۰ سه بار در هفته قرار دارد. در ضمن این بیمار یک‌بار به علت درد شدید شکمی تحت لاپاراتومی و آپاندکتومی قرار گرفته است.

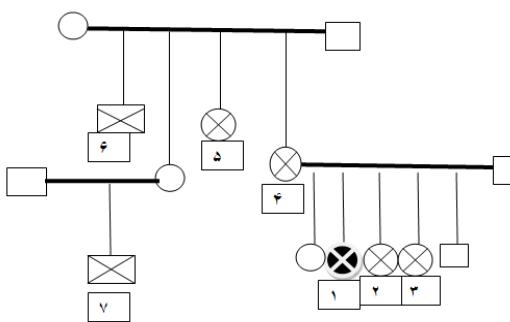
مورد سوم: بیمار ۲۲ ساله دختر و فرزند چهارم خانواده است که از ۲ سال قبل تا حال به شکل تورم صورت و اندام‌های تحتانی و فوقانی که ۲-۳ بار در سال اتفاق افتاده است. بیمار دچار حملات شدید نشده است. آزمایش نداده است و با توجه به سابقه خانوادگی درمان با داناژول را شروع کرده است.

مورد چهارم: مادر خانواده که از سن ۵۷ ساله که از سن ۱۵ سالگی دچار تورم ناحیه صورت و معمولاً در نواحی اندام‌های تحتانی و فوقانی شده است. کهیر نداشته است. یک‌بار تورم شدید زبان را تجربه کرده

بالای ۳۰ درصد دارد که شایع ترین آن به علت ادم ناحیه حنجره و خفگی به دنبال آن است^(۷).

آنژیوادم ارثی در حاملگی سیر خوش‌خیمی دارد اما ممکن است دچار حملات شدید و حتی خفگی گردد^(۸). اقدامات دندان‌پزشکی می‌توانند سبب شروع حملات گرددند. عوامل مستعد کننده ایجاد آنژیوادم شامل ترومما، هیجان، استرس، قاعدگی، حاملگی، بعضی از داروها مثل مهارکننده ACE و یا عفونت‌ها می‌باشند. OCP ممکن است سبب تشدید علایم شده و مصرف آن در این بیماران توصیه نمی‌گردد^(۹). در این بیماری سطح C4 به طور تپیک کاهش دارد و C2 ممکن است کاهش یابد اما سطح برادی کینین افزایش پیدا می‌کند. البته مواردی بوده است که سطح C4 نرمال بوده است^(۹) بررسی سطح و عملکرد C1 INH جهت تأیید تشخیص لازم است. درمان بیماری شامل موارد درمان حاد، نگهدارنده طولانی مدت، پروفیلاکسی کوتاه مدت می‌باشد. مصرف داروهایی مانند آنдрوروژن‌ها مثل داناژول، استانوزولول (stanazolol) گاما‌الترفون، اپسیلون آمنیو‌کاپروئیک اسید، ترانکسامیک اسید، FFP و کانستره C1 INH می‌باشند^(۱۱).

داروهایی که در سال‌های اخیر در این بیماران مورد استفاده قرار می‌گیرند شامل Kalbitor یا Ecallantide (مهارکننده کالیکرین) و Firazyr یا Icatibant (ضدرسپتور برادی کینین) هستند که برای موارد درمان حاد به کار می‌روند^(۱۲-۱۴). هدف از این مقاله ارائه هفت مورد از آنژیوادم ارثی در افراد فامیل می‌باشد (تصویر شماره ۱).

= فوت کرده است = مونث مبتلا = مذکور مبتلا

تصویر شماره ۱: شجره نامه آنژیوادم ارثی

شد(۱۵) همان طور که در بیماران ما مشاهده گردید علایم اصلی و کلاسیک شامل تورم عمقی، لوکالیزه، غیر خارش دار و غیر گوده گذار در پوست و مخاط دیده شده است که به طور متوسط در عرض ۲ تا ۳ روز ادامه پیدا می کند. بر اساس مطالعات متعدد علایم بیماری در ۱۵ درصد موارد زیر ۵ سال و ۷۵ درصد موارد زیر ۴۰ سال اتفاق می افتد(۱۶) در حالی که در تمام بیماران ما شروع علایم تقریباً بعد از ۱۴ سالگی بوده است. علت این مورد بیشتر شاید به این دلیل می باشد که شدت بیماری در این خانواده خفیف تر می باشد. حتی ممکن است ۵ درصد افراد مبتلا بدون علایم بالینی باشند که البته در دیگر افراد سالم این خانواده آزمایشی صورت نگرفته است (به دلیل عدم همکاری) تا بدانیم که آیا در گیری نهفته ای دارند یا نه. اگر چه بیماری به طور مساوی هر دو جنس را مبتلا می کند، اما بیشتر بیماران ما را جنس مؤنث تشکیل دادند (۵ نفر از ۷ نفر، ۷۱ درصد). مشابه گزارش huang (۱۷) که از ۸ نفر ۶ نفر جنس مذکور بودند و یا در گزارش Leonard (۱۸) ۳ مذکور و ۲ خواهر مبتلا بودند (۱۹) ولی در گزارش nathani (۲۰) بعلکس بوده که از یک خانواده ۳ مورد مؤنث و یک مورد ذکر مبتلا وجود داشته است.

نتایج این مطالعات نشان دهنده آن است که بیمار آژنژیوادم ارثی در هر خانواده تمایل خاصی به بروز بیشتر در یک جنس دارد که نیازمند بررسی بیشتر در این زمینه می باشد. اگرچه بیماری غالباً به شکل AD است

است. به طور متناوب دردهای شکمی را نیز ذکر می کند. تشخیص در سال ۱۳۸۹ داده شد و از آن زمان تا حال داناژول mg ۲۰۰ سه بار در هفته دریافت می کند. فرزند اول دختر ۲۹ ساله و فرزند پنجم پسر ۱۸ ساله که هر دو سالم هستند.

مورد پنجم: خاله بیمار ۴۷ ساله دچار تورم ناحیه صورت و اندامها به شکل آژنژیوادم شده است. همچنین گاهی اوقات دردهای شکمی مکرر نیز داشته است. بیمار آزمایش نداده است. بیمار مصرف داناژول به مدت ۲ سال را دارد.

مورد ششم: دایی این خانواده ۵۰ ساله که از ۱۹ سالگی دچار تورم نسبتاً شدید در ناحیه صورت و اندامها شده است. دردهای شکمی مکرر داشته است. داروی داناژول جهت پیشگیری مصرف می کند.

مورد هفتم: پسر خاله بیمار ۲۵ ساله با علایم مکرر تورم صورت و اندامها از ۱۵ سالگی می باشد. همچنین دردهای شکمی خفیف متناوب را ذکر می کند. نامبرده نیز از ۲ سال قبل داناژول ۲۰۰ میلی گرم سه بار در هفته مصرف می کند.

خصوصیات دموگرافیک شامل سن و جنس و نتایج آزمایشات آنها در جدول شماره ۱ نشان داده شده است.

بحث

اولین بار در سال ۱۸۷۶ آژنژیوادم گزارش شد و بعداً در سال ۱۹۶۳ توسط پزشکان دیگری مجددآ شرح داده

جدول شماره ۱: توزیع خصوصیات دموگرافیک (سن و جنس) و آزمایشات بیماران دارای آژنژیوادم ارثی

C1INH function	C1INH concentration mg/dl	C4	C3	C2	CH50 (اسپکتروفوتومتری)	CH50 (SRID)	سن-جنس	بیماران
۱۶/۵	۱۵	۴	۹۳	۱۵	.	۵۶	۳۱-دختر	۱ شماره
۳۱/۸	۱۲	۳۴	۱۰۳	۱۱	.	۱۴۴	۲۴-دختر	۲ شماره
عدم آزمایش	عدم آزمایش	عدم آزمایش	عدم آزمایش	عدم آزمایش	عدم آزمایش	عدم آزمایش	۲۲-دختر	۲ شماره
۰/۵	۳۲	۶	۱۴۶	۱۵	.	۰	-۵۷-مادر	۴ شماره
۱۷	۱۵	۴	۱۰۱	۱۶	.	۰	-۴۷-خاله	۵ شماره
۱۴	۱۳	۵	۹۱	۱۳	.	۶۱	-۵۰-دایی	۶ شماره
۱۵	۱۶	۴	۹۷	۱۴	.	۷۷	-۲۵-دختر خاله	۷ شماره

C4= 15-45 mg/dl, C3=83-177 mg/L, C2=10-40 mg/L

C1INH concentration= 12-24 mg/dl, C1INH function= >68%

CH50 (spectrophotometry)= 32-83 U, CH50(SRID)= 70-160 U

موارد مشابه یکدیگر می‌باشد. مثلاً اگر در اجداد آن‌ها کاهش عملکرد C1INH وجود داشته باشد به احتمال فراوان در صورت وقوع بیماری در فرزندان آن‌ها بیشتر کاهش عملکرد مطرح می‌باشد.

مرگ و میر ناشی از خفگی (adem و حنجره) در حدود ۳۰ درصد از بیماران روی می‌دهد (بیمار شماره ۲) که عمدتاً به علت تشخیص نادرست و یا درمان نامناسب اتفاق می‌افتد. در بیمار شماره ۲ ما به علت قطع آندروژن (دانازول) جهت باردار شدن و مصرف ترانکسامید اسید و همچنین استفاده از HMG و کلومیفن دچار ادم شدید حنجره و خفگی شد. در زمان این اتفاق برای این بیمار داروهای ضد حساسیت (کلرفیرامین) و استروئید (هیدروکورتیزون وریدی) مصرف کرده‌اند که سودی برای او نداشته است. متأسفانه حتی برای این بیمار علی‌رغم احساس خفگی انتویاسیون هم صورت نگرفته است. حالت خفگی در هر فردی اعم از مذکور و یا مؤنث ممکن است اتفاق یافتد^(۱۴). علایم HAE در سنین پایین‌تر سیر خوش‌خیم‌تری دارند که با افزایش سن شدت آن رو به افزایش می‌گذارند در حالی که بجز در مورد شماره ۲ که باعث مرگ او شد در بقیه موارد شدت بیماری تقریباً ثابت مانده است. غالب مرگ و میرهای گزارش شده چه در مطالعه ما و سایرین بالای ۲۰ سال اتفاق افتاده است^(۱۷). اگر چه بارداری می‌تواند سبب تشدید و یا بهتر شدن علایم آثری‌وادم ارثی می‌گردد اما با مراقبت مناسب و مصرف داروهای مجاز مثل TA و C1INH کانستره می‌توان دوره بارداری را به پایان رساند^(۱۹). در بیمار ما علی‌رغم مصرف TA دچار خفگی شد و این نشان از آن دارد که این دارو از قدرت کمتری نسبت به داروهای آندروژنی و کانستره برخوردار است و به تنها یک و بدون داشتن داروهای دیگر نباید برای یک بیمار تجویز گردد. ضمن آن که در این بیمار به لحاظ عدم تشخیص مناسب ادم حنجره و عدم درمان مناسب آن تورم سبب خفگی و مرگ او شده است. خفگی ناشی از ادم حنجره در ۳ مورد از ۷

۷۵ درصد) و در بقیه موارد به شکل موتاسیون‌های خودبه‌خودی می‌باشد، در بسیاری از گزارشات مبنی بر وجود بیماری از خانواده سالم نیز می‌باشیم و همچنین شدت عالیم نیز در افراد یک خانواده دارای طیف وسیعی از خفیف تا شدید را دارا می‌باشد که بیانگر آن است که احتمالاً با توجه به نوع موتاسیون بیماری دارای شدت متفاوتی حتی در اعضای یک خانواده می‌باشد^(۲۰).

در مطالعه ما نیز بیماران دارای شدت متفاوت علایم بوده‌اند علی‌رغم این که از اضای یک خانواده بوده‌اند. درد شکم مکرر با طیف وسیع، خفیف تا شدید در اکثر بیماران ما مشابه سایر گزارشات دیده شده است که غالباً با تهوع، استفراغ و اسهال همراه می‌گردد (بیمار شماره ۵). متأسفانه آگاهی پرسنل بهداشتی از این بیماری کم بوده و همچنین حضور ذهن همکاران پزشک نسبت به آن نیز کم می‌باشد بهطوری که اکثر بیماران ما قبل از تشخیص قطعی تحت درمان با داروهای متعدد از جمله آنتی‌هیستامین‌ها و انواع استروئیدها قرار گرفته‌اند که هیچ کدام مؤثر نبوده‌اند. یکی از مشکلات این بیماری تأخیر تشخیص آن می‌باشد چنان‌که در اغلب بیماران ما از زمان شروع علایم تا تشخیص قطعی حدود ۱۰ سال فاصله داشته است. یکی از عواقب شدید و جدی این بیماری در گیری دستگاه گوارش به شکل دردهای شدید می‌باشد که گاهی اوقات با تشخیص شکم حاد تحت لاپاروتومی قرار می‌گیرند (بیمار شماره ۱) که البته در گزارش‌های دیگر نیز موارد مشابه و حتی عمل جراحی کیسه صفرا صورت گرفته است^(۱۸). اگر چه کاهش عملکرد C1INH در ۱۵ درصد موارد آثری‌وادم ارثی روی می‌دهد، اتفاقاً تمامی بیماران ما از این نوع بوده‌اند که با کاهش C4 همراه بوده‌اند (تیپ II) اگر چه در غالب موارد کاهش سطح G13H (تیپ I) گزارش شده است^(۱۸،۱۷) بنابراین احتمالاً می‌توان پیشنهاد داد که نوع بیماری در یک خانواده در غالب

لایه‌روتومی و عمل آپاندکتومی نیز وجود داشته است(۲۳) این علایم در بیماران ما وجود نداشته‌اند. در پایان می‌توان نتیجه گیری کرد که متأسفانه هنوز پرسنل بهداشتی از جمله پزشکان آگاهی درستی از علایم آنژیوادم ارثی و درمان مناسب آن‌ها ندارند. غالباً تورم (آنژیوادم) پوستی و مخاطی را جزء آلرژی ناشی از عوامل مختلف مثل غذاء، دارو و سایر موارد می‌دانند (Misdiagnosis) و درمان‌های ضد آلرژی از جمله آنتی‌هیستامین‌ها را در درمان آن‌ها بهار می‌روند (mismanagement).

مورد بیماری آنژیوادم ارثی در یک فامیل (همگی مذکور) قبل از آن که تشخیص قطعی داده شوند گزارش شده است(۲۲).

مواردی از درگیری کلیوی مثل گلومرولونفربت مزانژیوکاپیلاری در بیماری آنژیوادم ارثی گزارش شده است(۲۲)، که بیماران ما در این زمینه مشکلی وجود نداشته است. در گزارشی تورم و دردهای مکرر در مفاصل مختلف از جمله مج دست‌ها و زانوها و مج پا در بیمار دارای آنژیوادم ارثی (تیپ II) گزارش شده است. در این بیماری درد شکم مکرر و حتی یکبار سابقه

References

1. Osler W. Hereditary angioneurotic edema. Am J Med Sci 1888; 95:362-7
2. Cugno M, Zanichelli A, Foieni F, Caccia S, Cicardi M. C1-inhibitor deficiency and angioedema: molecular mechanisms and clinical progress. Trends Mol Med. Feb 2009; 15(2): 69-78
3. Zuraw BL. Diagnosis and management of hereditary angioedema: an American approach. Transfus Apheresis Sci 2003; 29: 239-45.
4. Bygum A. Hereditary angio-oedema in Denmark: a nationwide survey. Br J Dermatol. 2009; 161: 1153– 8.
5. Roche O, Blanch A, Caballero T, Sastre N, Callejo D, Lo'pez-Trascasa M. Hereditary angioedema due to C1 inhibitor deficiency: patient registry and approach to the prevalence in Spain. Ann Allergy Asthma Immunol. 2005; 94: 498 –503.
6. Stray-Pedersen A, Abrahamsen TG, Frøiland SS. Primary immunodeficiency diseases in Norway. J Clin Immunol. 2000; 20: 477– 85.
7. Zuraw BL. Clinical practice. Hereditary angioedema. N Engl J Med. Sep 4 2008; 359(10): 1027-36
8. Cicardi M, Zingale L. How do we treat patients with hereditary angioedema? Transfus Apheresis Sci 2003; 29: 221-7.
9. Karim Y, Griffiths H, Deacock S. Normal complement C4 values do not exclude hereditary angioedema. J Clin Pathol. 2004; 57: 213–214.
10. Zahedi K, Prada AE, Davis AE. Structure and regulation of the C1 inhibitor gene. Behring Inst Mitt 1993; 93: 115-9.
11. Zuraw B, Yasothan U, Kirkpatrick P. Ecallantide. Nat Rev Drug Discov. Mar 2010; 9(3): 189-90
12. Cicardi M, Banerji A, Bracho F, Malbrán A, Rosenkranz B, Riedl M, et al. Icatibant, a new bradykinin-receptor antagonist, in hereditary angioedema. N Engl J Med 2010; 363(6): 532-41.
13. Lumry WR, et al. Results from FAST-3: A phase III randomized, double-blind, placebo-controlled, multicenter study of subcutaneous icatibant in patients with acute hereditary angioedema (HAE) attacks. American Academy of Allergy, Asthma, & Immunology Meeting. March 22, 2011; Abstract L2.
14. Agostoni A, Cicardi M, Cugno M, Storti E.

-
- Clinical problems in the C1-inhibitor deficient patient. Behring Inst Mitt 1993; 93: 306-12.
15. Quincke HI. Über akutes umschriebenes Hautodem. Monatsh Prakt Dermatol. 1882; 1: 129–131.
 16. Bork K, Meng G, Staubach P, Hardt J. Hereditary angioedema: new findings concerning symptoms, affected organs, and course. Am J Med. Mar 2006; 119(3): 267-74.
 17. Huang YT, Lin YZ, Wu HL, Chiu TF, Lee KM, Tsai HY, et al. Hereditary Angioedema: A Family Study. ASIAN Pacific Journal of Allergy and Immunology 2005; 23: 227-233.
 18. Weinstock LB, Kothari T, Sharma RN, Rosenfeld SI. Recurrent abdominal pain as the sole manifestation of hereditary angioedema in multiple family members. Gastroenterology 1987; 93: 1116-8.
 19. Nathani F, Sullivan H, Churchill D. Pregnancy and C1 esterase inhibitor deficiency: a successful outcome. Arch Gynecol Obstet. 2006; 274: 381–4.
 20. Kalma'r L, Hegedu's T, Farkas H, Nagy M, Tordai A. HAE db a novel interactive, locus-specific mutation database for the C1 inhibitor gene. Hum Mutat. 2005; 25: 1–5.
 21. Gower RG, Busse PJ, Aygo'ren-Pu'rsu'n E, Barakat AJ, Caballero T, Davis-Lorton M, et al. Hereditary Angioedema Caused By C1-Esterase Inhibitor Deficiency: A Literature-Based Analysis and Clinical Commentary on Prophylaxis Treatment Strategies. WAO Journal 2011; 4:S9 –S21.
 22. Choy D, Ho A, Chan JKW, Lai CKW, Li E, Leung R. Hereditary angioedema in a Chinese family. HKMJ 1997; 3: 436-8.
 23. Adhikesavan LG, Olenginski TP. Hereditary Angioedema in a Family Presenting As Transient Periarthritis. Journal of Clinical Rheumatology 2008; 14(5): 289-291.